

Rusz Miklós vagyok, Eleken születtem 1960-ban, így tehát tősgyökeres eleki vagyok úgy, mint az apai-nagyapai ág is. Mindketten egyéni gazdálkodók, mezőgazdaságban dolgoztak. Jelenleg öcsém folytatja ezt a hagyományt. Édesanyám óvónő, nyugdíjas.

Talán 8–10 éves lehettem, amikor nagybátyám (untyu), Rusz Péter (Bokse) által ismerkedtem meg az eleki táncokkal. Tudomásom szerint a Magyar Tudományos Akadémián őriznek róla felvételt, mint adatközlő táncos. Tánc iránti érdeklődésem fokozódott a kialakult baráti köröm hatására is. Közéjük tartozik többek között Bágy János és Bágy György. Így lettem tagja az eleki Román Hagyományőrző együttesnek, ahol további táncos társaimmal együtt – Gál László és a Bágy testvérek – tanultuk meg a hagyományos eleki táncokat. Az akkori vezető Tiba András volt. Korai halála után Szabó Péter és Gál György töltötte be ezt a szerepet. Továbbá tanultam még Botás Páltól is. Abban az időben a Kultúrház keretein belül, illetve fenntartása alatt működött az együttes és az Eleken élő, nem csak román nemzetiségek – német, szlovák, cigány – táncai is szerepeltek műsorában.

Manapság együttesünk fellépései már csak a román táncok bemutatásából állnak, a többi nemzetiségi táncokra külön együttesek alakultak. A tánccsoporttal belföldön és külföldön egyaránt megrendezésre kerülő fesztiválokra részt vettünk, rengeteg elismerésben részesültünk, díjakkal jutalmazták tudásunkat. A teljesség igénye nélkül megemlítve párat a kapott elismerésekből: Miniszteri dicséret, Kisebbségért díj, Elekért Érdemérem, Kiváló Együttes, Békés megyéért díj, stb.

Az eleki táncokban nem csak a tánc, hanem az ahhoz kapcsolódó zene is meghatározó volt. Sajnos ma már csak egy élő zenész van együttesünk zenekarából, Drágos György, primás; akinek kiváló muzsikálására volt alkalmam hosszú éveken át táncolni. A minket kísérő zenészek közül megemlítem még azokat, akiknek meghatározó szerepük volt: Déri Mihály, primás; Budai Gyula, kontra; Sztancs Imre, bőgő; Botás György, klarinét.

Az eleki táncok, zenék, hagyományok nem csak a hazai együttesek és zenekarok figyelmét keltették fel, hanem például a külföldi román koreográfusok – többek között Florea Crisu és Viorel Nistor – is érdeklődést mutattak ezek iránt, mivel nagy a kötődés az aradi, bánáti, bihari vidékekkel. Külön kiemelném Viorel Nistort, aki hosszú ideig tanulmányozta az eleki táncokat, ennek eredményeképp született meg egy könyv *Folclor Coregrafic Al Romanilor*

Din Ungaria - Localitatea Aletea címmel. A könyv nem csak a táncok összehasonlítását, leírását, elemzését tartalmazza, hanem minden egyes táncos táncát jelírással és fotókkal illusztrálja, valamint zenei mellékletet is tartalmaz. Úgy gondolom, hogy ez a könyv egy különlegesség, mert csak Romániában jelent meg 1997-ben.

Az eleki tánc felépítése, elsősorban a Joc-ra (Zsok) gondolok, négy részre tagolódik: Lunga (Hosszú), Minintalu (Aprózó), Tiganeasca (Cigányos), Dragoste vagy Ardelenescu (Szerelmes vagy Erdélyi). Nagyon nehéz, ugyanakkor látványos és érdekes tánc. Talán még ennél is virtuózabb a legényes, ami egy improvizációra alapuló vetélkedés a táncban. Először ezt az öregektől, az adatközlőktől láttam, úgy mint Botás Pál, Turla György, Gál György, Szabó Péter, Rusz Péter. Az eleki Hagyományörző műsorában látható még a Lakodalmas és a Turka-járás, amely a karácsonyi népszokáshoz kapcsolódik, de sajnos ezt a hagyományt már nem gyakorolja a közösség. Ennek oka valószínűleg az lehet, hogy megváltoztak a szokások, az igények, eltűnt az a közösség (vegyes házasságok eredményeképp), amely ezt fenntartaná.

Ahhoz, hogy a fent említett tulajdonságokkal rendelkező táncot elbírja táncolni az ember, nem árt a jó testfelépítés, erőnlét, közérzet, hangulat. Sajnos az idők folyamán előjön a derék- és hátfájás, de ha megszólal a zene, elfelejtődnek ezek a gondok. Ez az önfeledt jókedv és hangulat nem csak a tánc művelőjén látszik meg, hanem a környezetére is kihat, legyen az gyerek, fiatal, felnőtt, idős vagy öreg, mert a tánc szerintem kortalan.

Amellett, hogy az eleki együttes tagja vagyok, még a gyulai Körös táncegyüttes csapatát is erősítettem közel 10 éven át (most fiam tölti be ezt a szerepet). Itt ismerkedhettem meg az ország más tájegységeinek táncaival, szokásaival. Vezetőnk akkoriban Born Miklós volt. Jelenleg az akkori néhány táncos társaimmal az aktív táncot helyettesítve, heti alkalommal találkozunk, és elevenítjük fel a régen tanultakat.

Úgy gondolom, hogy az eleki tánc és zene mindenképpen fenn fog maradni, köszönhetően az országban működő együtteseknek, amelyek műsorukon szerepeltetik; művészeti iskoláknak, amelyek tananyagában szerepel; versenyeknek, ahol kötelező anyag; illetve a Táncművészeti Főiskolának, ahol tananyagként szerepel tudomásom szerint. Viszont az ehhez kapcsolódó kultúra, a hagyomány és a szokások (pl. Turka- járás, Kolindálás)

valószínűleg elhalványulnak, ahogy fentebb említettem, a fenntartó közösségek már más életformát élnek.

Az 1970-es évek elejétől – amióta az eleki táncokkal megismerkedtem – megszámlálhatatlanul sok fellépésen, bemutaton, külföldi és belföldi fesztiválon és az évente még megrendezésre kerülő hagyományos eleki román bálon volt alkalmam táncolni. Napokban, hetekben ki se sem lehet fejezni a tánccal eltöltött időt az eltelt több mint 35 év alatt és remélem az elkövetkezendő legalább 35 évben is hasonló élményekben lesz részem.

Elek, 2008. május